అమ్మ మనసు

వంతెన మీద నిలబడి చూస్తున్నాను. దూరంగా సముద్రపు అలలు కనిపిస్తున్నాయి.

ఒక దశాబ్దం వెనక్కి వెళ్తే ఈ వంతెన లేదు. అప్పుడు నేను ఇసుక తిన్నెల మీదెక్కి సాయం సమయాల్లో ఈ సముద్రాన్నే చూస్తుండే వాడిని. ఆ అలల తాలూకు మెరుపులు.... ఆ ఇసుక మీద కురిసిన వెన్నెల.... విశాలమైన రావిచెట్టు.... మా కోసం కట్టిన పాకలు.... నులక మంచాలు.... ఇవన్నీ మదిలో మెరిసిన సందర్భాలెన్నెన్నో.... అంతేనా? ఈ ప్రాంతానికి చెందిన జ్ఞాపకాలు ఇంకా ఏవేవో వుండాలి.

నా కప్పుడు ఉద్యోగం లేదు. ఇంటర్ పాసయ్యాక ఇంకా చదవ డానికి అవకాశాలు లేక ఏంచేయాలా అని ఆలోచిస్తుండగా ఈ పని దొరికింది. మా ఇంటి పక్కనున్న ఓ పెద్ద కంట్రాక్టర్ గారి దగ్గర గుమస్తా ఉద్యోగం.

సముద్రానికి ఇవతల వంతెన కడుతున్నారు. వంతెన కటువైపు రెండు మైళ్ళ దూరంలో ఓ ఊరు. అంతే దూరంలో ఊరు ఇటువైపు మరో ఊరు. ఈ వంతెన వల్ల అక్కడ రవాణా సౌకర్యాలు మెరుగవుతాయి. అంతేకాదు, మురుగు నీరంతా సముద్రంలో కలుస్తుంది.

రావి చెట్టు నీడలో మేం వుండడానికి పాకలు.... ఓ పాకలో సిమెంటూ, స్టీలూ వుండేవి. పగలంతా పనుల్తోనే సరిపోయేది. రోజూ ఓ నలభై మందికిపైగా పని చేసేవారు. ఆ వంతెనకు పిల్లర్స్ నిర్మించేముందు బాగా లోతుగా బావులు భూమిలోకి దించాలి. దాంతోపాటు మట్టి పని కూడా వుండేది.

నా పని వారికి హాజరువేయడం, వారితో పనిచేయిస్తుండడం, జీతాలు చెల్లించడం ఇంకా ఇతర ఖర్చులకు లెక్కలు రాయడం. అప్పుడు రోజు కూలిగా మొగవారికి రెండు రూపాయిలు, ఆడవారికి ఓ రూపాయి, పిల్లలకు ఓ రూపాయి ఇచ్చేవారు. నాకు భోజనం పెట్టి నూట ఇరవై రూపాయిలు, కాంట్రాక్ట్ పనుల్లో అయితే, వారిమీద అజమాయిషీ అవసరం లేదు.

రెండు రూపాయిలకుగాను నేను నాలుగురూపాయిల పనిచేయించాలి. వాళ్ళేమో పని ఎగ్గొట్టడానికి ప్రయత్నం. మండుటెండలు... సముద్రంమీద నుంచి వస్తున్న గాలి... ఆకలి కరకరలాడించి చేసేది.

ఆ అడవిలాంటి ప్రాంతంలో ఏమీ దొరకవు. మాకు అన్నంలాంటి పదార్థం... ఏ కూరగాయలు వేసినా ఒకే రుచికలిగినపులుసూ... మేం తెచ్చుకున్న పచ్చళ్ళు... ఇవే ఓ వలుడి చేతి నుంచి మాకు లభించేవి.

బస్ కోసం మేం రెండు మైళ్ళు నడిచి వెళ్ళాలి. అక్కడనుంచి గంటన్నర ప్రయాణం తర్వాతగాని పట్నం రాదు. పగలంతా వారితోనే గడిచిపోయేది. బావుల్లో పూడికలు తీయడం... అందులోను మంచి మట్టి బయటకు లాగడానికి వారు పాడే పాటలు... వారి సరసాలు వారి చిన్న చిన్న తగాదాలు ఈ సందడితో గడిచిపోయేది.

సాయంకాలానికి నేనూ, మా వలుడూ, మరోవ్యక్తి మిగిలేవాళ్ళం. అతను ఇంజన్ డ్రైవర్. మేంకాక బావులు పూడిక తీయడానికి కంట్రాక్ట్ తీసుకున్న ఓ మేస్త్రీ, ఇద్దరు కూలీలు. వాళ్ళుకూడా సాయంకాలం కూలీల్తో పాటు వెళ్ళి అక్కడ తాగి ఏ రాత్రికో వచ్చేవారు.

నర సంచారం లేని ఆ ప్రాంతంలో ఎటుచూసినా సముద్రం వదిలిన ఇసుక గుట్టలు. వెన్నెల రాత్రంతా సముద్రం మీద పడి మెరుస్తుండేది. చల్లటి ఈ ప్రపంచాన్ని మధురమైన కలలామారుస్తుండేది. రెండు మెతుకులు తినేసి పరిగెత్తుకొని వెళ్ళి ఆ ఇసుక గుట్టల మీద పడుకొని వెన్నెల్ని, చుక్కల్ని సముద్రాన్ని చూస్తుంటే రాత్రంతా కరిగిపోయేది. అక్కడే నేను గొంతెత్తి పాడుతుంటే ఆ కంఠంలోని మెలికల్ని గాలి సుతారంగా మోసుకెళ్ళేది. అక్కడ ఏదో తెలియని వింత పరిమళం వుండేది. ఆ రాత్రి సమయాల్లో దేవతలు విహరిస్తున్నట్టుగా అనుభూతి.

ఏ క్షణమూ అక్కడున్నందుకు దిగులు లేదు. ఎవరో వచ్చి దోచుకుంటారనే భయంలేదు. ఒక్క భవిష్యత్ గురించే ఎప్పుడైనా ఆలోచన...

అవును... ఇప్పుడు జ్ఞాపకం వస్తూంది—

ఆమే... సుబ్బారావు అక్క...—

చిన్నతనంలోనే పెళ్ళి చేస్తే భర్త చనిపోతే, వితంతువుగా మిగిలి నలభై సంవత్సరాలకే శరీరం ముడతలు పడి, పళ్ళు ఊడిపోయి, మాసిపోయిన చీరతో కూలికొచ్చే ఆమె!

ఆ రోజు అందరికీ పనులు పురమాయించి పాకలోకొచ్చి పడుకుంటే బయట ఎవరో తచ్చాడుతున్నట్లనిపించి—

"ఎవరు?" అన్నాను.

సమాధానం లేదు.

నేనే లేచి వెళ్ళాను. ఆమె తలవంచుకొని నిలబడి వుంది.

"ఏమిటిలా వచ్చావ్?" అన్నాను.

నా చేతిలో ఓ పొట్లాం వుంచి వెళ్ళిపోయింది. ఆశ్చర్యంగా తెరిచి చూశాను.

పూస మిఠాయి!

ఎంత లేదన్నా పావలా చేస్తుంది. ఆమె రోజంతా మట్టి ఎత్తిపోస్తే లభించే రూపాయి నుంచి నా కోసం పావలా ఖర్చు చేయడం... అప్రయత్నంగా కొద్దిగా తుంచి నోట్లో వేసుకున్నాను. ఎంత మధురంగా వుందో!

రెండు రోజులకోసారయినా నాకు ఆ పొట్లాం తెచ్చి ఇస్తుండేది.

రెండు మూడుసార్లు వద్దని నేను కోపంగా చెప్పాను. అయినా మానలేదు.

బోసి నోటితో నవ్వేది. కొద్ది రోజుల్లోనే కూలీలు ఆమెకు నన్ను చూపించి "మీ అబ్బాయడుగో" అనేవారు.

వెంటనే సిగ్గుతో తలవంచుకునేది.

"సుబ్బారావు అక్కంటే ఏంటనుకున్నారు. అలా వుంటుందిగాని దాని పేరు మీద అరెకరం ఉంది. దాని తదనంతరం మీకే రాసిస్తుంది" అనేవారు. ఆమె పేరు కూడా ఎవరూ పిలవరు. సుబ్బారావు అక్కే. తను ఎంతో అమాయకురాలు. తనకు కొద్దిపాటి జ్ఞానం లభించే నాటికే ఆమె వితంతువు. నన్ను చూడగానే ఆమెలో ఒక్కసారిగా మార్పు వచ్చేది. ఆడకూలీల్తో అరుస్తుంటే 'అడుగో మీ అబ్బాయి' అంటే ఒక్కసారి ఆగిపోయేది.

సాయంకాలం ఇసుక తిన్నెల మీద పడుకొన్నప్పుడు మా అమ్మతో పాటు ఈమె కూడా గుర్తొచ్చేది.

కొందరి జీవితాలు అంతే అనుకుంటాను. ఆ జీవితాల్లో చీకటి తప్పించి వెన్నెలే వుండదు. ఆమెను చూస్తే నాకు జాలి మాత్రం కలిగేది. ఆమె ఓపిచ్చితల్లిలా వుండేది. ఆ కళ్ళు ఎక్కడో లోతుల్లో వుండేవి. ఆమె మనే అనుభూతికన్నా మాతృత్వపు అనుభూతికి దూరమైంది. ఆమె ఇలా తయారు కావడానికి అదే కారణమనుకుంటాను.

కానీ, నా కెందుకో ఆమె జాలిమీద మించి కలగలేదు. ఆమెలో ఓ దురదృష్ట వంతురాలైన స్త్రీనే చూసేవాడిని. ఇప్పుడు నా కనిపిస్తోంది... ఆమె నాలో దేన్నో వెతుక్కుదనేని... ఆమెకు నన్ను దగ్గరగా తీసుకొని

గుండెల కదుముకోవాలని వుండేదనుకుంటాను... కానీ ఇద్దరికీ ఏదో అడ్డు వచ్చింది!

ఓ రోజు నన్ను వెంటనే బయలుదేరి రమ్మని కబురు. నా సంచిలో బట్టలు సర్దుకొని బయలు దేరుతున్నప్పుడు అదే చివరిసారని తెలియదు. వెంటనే బస్ కోసం నడిచి వెళ్ళాను. ఆ రోజెందుకో ఆమె రాలేదు. బస్ బయలుదేరుతుండగా నాకెందుకో ఆమె గుర్తొచ్చింది!

ఆ తర్వాత నా జీవితంలో పెను మార్పులు. మంచి ఉద్యోగం...

పెళ్ళి... పిల్లలు... నా కంటూ కనీస జీవితం... దాంతోపాటు జీవితం యాంత్రికమై పోయింది. అయినా...

ఆ ఇసుక తిన్నెలూ... ఆ సముద్రపు హోరూ... బంగారపు వెన్నెలా... పదే పదే గుర్తొస్తుండేవి.

ఓసారి ఎక్కడో మా 'నలుడు' కనపడినప్పుడు చెప్పాడు మీ గురించి 'సుబ్బారావు అక్క' అడుగుతోందని. నేను మిఠాయి పొట్లాం గుర్తొచ్చి నవ్వుకున్నాను.

"ఆమె బాగుందా?" అన్నాను.

"బాగానే వుంది లెండి" అన్నాడు.

సరిగ్గా పది సంవత్సరాలు గడిచిపోయాయి. ఈ నడుమ నా కలల్లో ఎవరో పిలుస్తున్న భావన... ఓ చల్లని హస్తం మృదువుగా నా బుగ్గలు నిమిరినట్టు... ఎక్కడి నుంచో నీటి అలల మీద బంగారపు వెలుగులు ప్రసరిస్తున్నట్టు... ఏదో పాట వినిస్తున్నట్టు వుంది.

అందుకే వచ్చేశాను.

ఎంత మారిపోయింది! ఆ రావి చెట్టులేదు. ఆ ఇసుక తెన్నెలు లేవు! మేం తవ్విననేలమీద నిర్మించిన పిల్లర్స్ మీద వంతెన. మారంది ఆ సముద్రమే.

వంతెన మీద నిలబడి చూస్తుంటే సముద్రపు అలలు కనిపిస్తున్నాయి. చల్లటి గాలి మేనును తాకుతూంది... నాకనిపిస్తోంది... నన్ను ఇక్కడికి రప్పించింది ఇవే కాదు... బహుశా... ఆమె... ఆమె అయుంటుంది!

ఇంకా ఆమె బతికుందా? బతికున్నా నన్ను గుర్తుపెట్టుకుంటుందా? ఆమెలో నేను అమ్మను చూడలేకపోయిందెందుకు? ఎందువల్ల ఆమెను ఇన్ని సంవత్సరాలుగా మరిచిపోయాను?

నాలో ఏదో నేరం చేసిన భావన—

నేను వెంటనే ఆమెను చూడాలి.

వంతెన మీద నుంచి నేను నాకు తెలియకుండానే పరుగెత్తాను. ఇప్పుడు రోడ్డులాంటిదున్నా అన్నీ గోతులే... అయినా సరే ఆ రోడ్డు మీద పరుగెత్తుతున్నాను. దూరంగా ఎవరివో ఇళ్ళు కనిపిస్తున్నాయి. వచ్చేశాను.

ఎవరో యువకుడు అటుగా వెళ్తున్నాడు.

"బాబూ నీకు సుబ్బారావు ఇల్లు తెలుసా?" అన్నాను.

"ఏ సుబ్బారావు?"

ఏ సుబ్బారావని చెప్పాలి?

"అదే బాబు... ఆయనకు ఓ అక్క వుండేది. వాళ్ళంతా వంతెన పనులకు వచ్చేవారు."

ఆ కుర్రాడు నాకేసి పరిశీలనగా చూశాడు.

"మీ రెవరు?"

"నేనక్కడ పనులు చేయించేవాడ్ని."

"రండి వెళ్దాం" అన్నాడు.

నేను అనుసరిస్తున్నాను.

"ఇప్పుడు గుర్తొస్తూంది. - మీరు గుర్తొస్తున్నారు. అప్పట్లో నేను కూడా పనికి వస్తుండేవాడ్ని" అంటున్నాడు.

"అలాగా!" అన్నాను.

"ఇంతకూ సుబ్బారావు అక్క బతికుందా?" అని అడగాలనుకున్నాను.

అప్పటికే ఆ కుర్రాడు పరుగెత్తుకెళ్ళి "మావయ్యా" అని అరిచాడు.

"ఎవరూ?" అంటూ వచ్చాడు.

సుబ్బారావే. పెద్దగా మార్పు రాలేదు.

"గుర్తుపట్టావా?" అన్నాడు.

"ఆ...బాబు కదూ" అన్నాడు సంతోషంగా.

"అవును... మీ అక్క... అదే అమ్మ ఎక్కడుంది?" అన్నాను.

"అదా... ఇవాళో, రేపో అన్నట్టుంది. రండి" అంటూ ఓ పాక దగ్గరి తీసుకెళ్ళాడు.

కుక్కిమంచంలో పడుకొని వుంది.

జుట్టంతా తెల్లబడిపోయింది.

"ఒసేవ్ అప్పా... ఎవరొచ్చారో చూడు... బాబొచ్చాడే" చెవి దగ్గర అరుస్తున్నాడు సుబ్బారావు.

ఆ గుంటకళ్ళలో ఎక్కడో కదలిక... ఆమె పెదవులు విచ్చుకున్నాయి.

నేను మంచంమీద కూర్చుని చేతులు పట్టుకున్నాను.

ఎందుకో ఆమె సిగ్గుపడినట్లనిపించింది.

నాకేసి నిండుగా చూసుకొంది. ఏదో చెప్పాలని ప్రయత్నం చేస్తోంది. సుబ్బారావుకేసి తిరిగింది.

"ఏమిటే?" అన్నాడు.

అతికష్టం మీద దిండుకేసి చూపించింది.

"దీనికెప్పుడూ ఇదే గొడవ" అన్నాడు సుబ్బారావు.

వణుకుతున్న చేతుల్తో నాకు అందించింది.

ఆ కంటికొసల నుంచి ఓ నీటి బొట్టుముడతలుపడ్డ శరీరాన్ని తడుపుతోంది.

అది సంతోషమో, దుఃఖమో నాకు తెలియదు.

ఆమె చేతిని నేను విడవలేదు.

ఎందుకో నా కేసి చూస్తున్న ఆమె కళ్ళు జీవం కోల్పోయినట్లనిపించింది!

నేను పొట్లం విప్పాను—

పూస మిఠాయి.

అమ్మ హృదయంలా వుంది.